

Motion till riksdagen

1989/90:N425

av Ingbritt Irhammar och Gunilla André (båda c)

Elektromagnetisk påverkan

Under de senaste åren har skador på människor på grund av elektromagnetiska fält runt högspänningsledningarna m.m. uppmärksammats allt mera. Flera utländska rapporter pekar på ökad självmordsfrekvens bland personer, som bor i närheten av kraftledningarna. Även om dessa undersökningar har kritiserats hårt, så visar nya forskningsresultat att en förändring sker i halten av hormonet melatonin i samband med magnetfälten. Melatonin är ett hormon, som bildas i tällkottskörteln. Man tror att magnetfält påverkar melatoninhalten, som i sin tur påverkar stämningsläget med självmord som följd.

En amerikansk studie visar att hjärtfrekvensen blir långsammare och reaktionstiden längre i ett starkt magnetfält.

Antalet missfall bland gravida kvinnor som utsatts för kraftiga magnetfält har fördubblats. Forskare tror att motsvarande effekter för människan visar sig genom större svårigheter att bli gravid.

Sedan 1979 har flera studier pekat på ett misstänkt samband mellan cancer, främst leukemi hos barn, och kraftiga magnetfält. Den svenska Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, gjorde för snart två år sedan en utvärdering av alla studier som gjorts på området. I sin rapport konstaterar IVA, att sambandet ännu inte kan anses bevisat, men att risken måste tas på betydligt större allvar än man tidigare gjort.

En amerikansk studie som presenterades 1988, visar att risken att få missfall fördubblas för kvinnor som arbetar mer än 20 timmar vid bildskärm. Forskarna fann också då tendens till ökad missbildningsfrekvens för dem som arbetar längre tider vid skärm. De amerikanska forskarna drar inga slutsatser om vad det är i bildskärmsarbetet som orsakar missfallen. Förutom magnetfälten kan det bero på stress och monotoni i arbetet, säger de.

Ovanstående forskningsresultat och tveksamhet om dess värde visar på nödvändigheten av en fortsatt intensiv forskning på detta område.

Nuvarande pågående forskning är ej tillräcklig.

El-ledningar

Människans behov av säker eldistribution ökar ständigt. Datasamhället och det stora utbudet av elektriska hjälpmedel fordrar allt säkrare strömleverans. Samtidigt måste ökad hänsyn tas till eventuella hälsoeffekter på människan till följd av elektromagnetiskt flöde runt kraftledningarna.

Det händer tyvärr ganska ofta att det blir strömavbrott bl.a. beroende på väder och vind. Det kan bero på stormfällida eller snötyngha träd, som förstör ledningar. Även förekomst av mycket salt på elledningar på västkusten har förorsakat strömavbrott. Dubbla friledningar är extra känsliga för ovan nämnda problem. För att få säkrare elleverans borde dessa dubbla elledningar förbjudas. Men de starkaste skälen för att inte tillåta dessa är miljöskäl. Dels är det skadligt för människan att vistas i närheten av dem. Särskilt besvärligt är det för dem, som har sina bostäder i omedelbar närhet till ledningarna. Dels krävs breda trädfria ledningsgator, vilket gör stora ingrepp i naturen, såväl på fält som i skogen. Om man däremot i stället satsar på kabelledningar minskar ovan nämnda problem. En elkabel eller en friledning kompletterad med hängkabel på befintligt ledningsnät minskar magnetfältens påverkan på människan och ger säkrare elleverans.

Vi har i vårt land stora kraftkabeltillverkare, som är kända över hela världen, t.ex. ABB och Eriksson. Vi har utprovade produkter, som ersätter friledningar till kostnader, som vi får tillbaks genom förbättrad miljö och strömleverans. Detta är i dagens läge möjligt att göra med ledningar under 20 kV.

Det är mot bakgrund av bl.a. ovanstående skäl nödvändigt att förbjuda uppkomst av dubbla friledningar under 20 kV. Om förstärkning – ökad strömleverans – behövs måste detta ske med alternativ teknik, t.ex. genom upptransformering till högre spänning eller med hängkabel på befintliga stolpar. El-lagen bör därför ses över och ändras så som föreslagits.

Placering av transformatorer

Tusentals människor bor eller arbetar intill transformatorstationer. Sådana stationer finns bl.a. inbyggda i bostadshus och kontor. I en transformatorstation omvandlas strömmen från högspänning till vanlig hushållsel. Runt omkring bildas ett magnetfält. Det avtar mycket snabbt med avståndet, men mätningar har visat att magnetfältet i våningen intill kan vara upp till 70 gånger kraftigare än det fält, som normalt finns i vår miljö.

För att undvika att människor utsätts för ökade magnetfält, skulle det vara möjligt att placera transformatorer enbart i fristående hus. Ur elsäkerhetssynpunkt skulle det också vara bättre. Ett annat sätt vore att utföra elektromagnetiska mätningar i närheten av transformatorstationerna för att säkerställa att människor inte utsätts för skadlig strålning. En översyn av reglerna på området behövs.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ytterligare forskning på det elektromagnetiska området och särskilt beträffande de elektromagnetiska effekterna på människan,
2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av ellagen i syfte bl.a. att dubbla friledningar under 20 kV skall förbjudas,

3. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av de regler som gäller placering av transformatorstation i närheten av människor.

Mot. 1989/90
N425

Stockholm den 22 januari 1990

Ingbritt Irhammar (c)

Gunilla André (c)